

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE WEE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr P. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Visser, Arnhem; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielinga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Broekstraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland en Ned-India f7.50 per jaar.
Advertentie: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD. De Bergrede II. — Uit de Schrift: Onkunde der wereld (1 Joh. 3:1b). — Kerkelijk Leven: Synodeindrukken, XXII. Het eerste schaap. Het natijsche theologische studenten. — Geestelijke Adviezen: Advertenties in „nauwkeurig“ bladen. — Literatuur en Kunst: De nieuwste „Rome“. — Het dagboek van Pierre Lodi III. — Het Boek van de Week — Perschoon — Kerknieuws — Advertenties.

DE BERGREDE.

II.

De heilige apostel Mattheüs heeft aan zijn Evangelie zelf een inleiding gegeven.

Tot vijfmaal toe (7:28; 11:1; 13:53; 19:1; 26:1) schrijft hij na een redevoering van onzen Heiland te hebben medegedeeld: En het is geschied, als Jezus deze woorden gezegd had of een dergelijke uitdrukking, terwijl hij dan daarna het verhaal der gebeurtenissen vervolgt.

Natuurlijk is dat opzettelijk aldus door den Evangelist gedaan en geeft hij ons op deze wijze een blik in den bouw van zijn evangelie. Immers ziet men verder toe, dan blijkt het, dat — we spreken nu over het evangelie van Johannes niet — noch bij Markus noch bij Lukas zoo vaak een langer spreken van Jezus tot de schare of tot de discipelen is vermeld. En dat niet alleen. Maar op dezelfde wijze, als we de lange toespraken lezen, die Jezus hield tot de Zijnen, worden ons ook setten gebeurtenissen opgeteekend.

Nemen we een voorbeeld in de onmiddellijke nabijheid van de Bergrede. In Matth. 8 en 9 worden ons verschillende wonderen van den Heiland beschreven. Die aan het begin van Matth. 8 zijn in verband gebracht met Jezus' spreken op den berg — we laten nu de vraag onbeantwoord, of Mattheüs' tijdsbepalingen bedoelen te zeggen, dat elke tusschenruimte ontbreekt — maar dan volgen er in ieder geval andere, waarbij dit verband ten eenenmale ontbreekt. Mattheüs laat volstrekt niet het één in tijd op het ander volgen, hij ordent de feiten niet naar tijdsorde, doch voegt bijeen, wat zakelijk bij elkander hoort.

Wanneer we nu bij de gebeurtenissen onafwijsbaar tot de slotsom moeten komen, het is Mattheüs' bedoeling naar den wil des Heeren ons een inzicht te geven in het werk van Christus; bepaald zijn bedoeling om aan te wijzen, dat door Hem de Schriften worden vervuld en dat Hij daarom is de Messias aan de vaders beloofd, dan rijst de vraag: geldt van de woorden van Jezus niet hetzelfde, wat van de daden geldt, heeft Mattheüs ook hier soms de zakelijke orde in acht genomen en wil hij met een stuk als de Bergrede te geven, allermint verklaren, dat Jezus zoo bij een bepaalde gelegenheid heeft gesproken.

Die vraag is niet zonder betekenis.

Goede uitlegging houdt altijd rekening met het verband, vraagt naar den overgang van het éne woord naar het andere. Doch wanneer nu moest worden vastgesteld, dat we in de Bergrede niet hebben te zien één doorlopend betoog, doch de samenvoeging van woorden uit verschillende gelegenheden gesproken, dan kan uit den aard der zaak niet worden gezocht naar één beginsel, dat heel het betoog moet beheerschen.

Nu komt er inderdaad in het Evangelie naar Mattheüs wel een redevoering voor, die moeilijk door Jezus zoo achter elkaar kan zijn uitgesproken, als ze ons nu is opgeteekend.

We wijzen hier op Matth. 10, daar is bij vs 16 duidelijk een overgang. Het eerste gedeelte van dit hoofdstuk handelt Jezus zeer bepaald, over hetgeen de discipelen hebben te doen en over hetgeen hun overkomen zal op den tocht, dien ze nu op het bevel van den Heiland door het Joodsche land moeten ondernemen.

Maar na vs 16 komen ook andere dingen aan de orde. Al dadelijk in vs 17 en 18 is sprake van het overgeleverd worden, van het gesteld worden voor stadhouders en koningen, terwijl er dan zelfs volgt: hun en den heidenen tot getuigenis. Al deze dingen hebben niet plaats gegerepen op

de eerste reis, die de apostelen maakten door het heilige land. Ja zelfs, konden de apostelen op dit oogenblik moeilijk denken aan de heidenen, nu het werk onder het Joodsche volk nog maar juist was aangevangen. Zoo komen we als vanzelf tot de mogelijkheid, dat Mattheüs hier samen voegde, wat Jezus sprak in verband met de eerste uitzending der discipelen en hetgeen Hij later heeft gezegd aangaande het werk, dat ze in de wereld zouden hebben te doen.

Een dergelijke mogelijkheid zou ook bij de Bergrede kunnen bestaan. Daarbij kan er dan terstond op gewezen worden, dat Lukas dezelfde prediking van Jezus ons mededeelt in verschillende pericopen.

Nu geloven we evenwel, dat bij de Bergrede laat ons zeggen een dergelijke verdeeling moet afgewezen worden.

In de eerste plaats, omdat zulk een in stukken breken hier niet noodig is.

Juiste exegese maakt geen moeilijkheden, ze vindt er genoeg, die moeten worden verklaard. Welnu, wanneer we de Bergrede lezen in Matth. 5—7, dan is er geen enkel oogenblik, dat we, als bij Matth. 10, moeten zeggen, wat nu volgt sluit niet meer bij het voorafgaande aan. Heel de rede draagt één en hetzelfde karakter. Er zijn geen overgangen, die de vraag doen rijzen, kan dit wel op het voorafgaande volgen. De rede is niet te lang, zodat ze niet in eenen door Jezus zou zijn kunnen gehouden. De rede past — we zullen dit nog nader hebben aan te toonen — uitstekend in deze periode van Jezus' prediking.

Er is dan ook eigenlijk slechts één argument, dat hier van betekenis is. We noemden het reeds: hoe te verklaren, dat Lukas dezelfde woorden van Jezus bij verschillende gelegenheden heeft opgeteekend.

Daarop is zeer wel een antwoord te geven, een antwoord, dat ons in aanraking brengt met één van de moeilijkste vragen, waarvoor de Nieuw-Testamentische wetenschap zich ziet gesteld.

We hebben in onzen Bijbel vier Evangelien. Ieder ziet terstond, dat, wanneer men een inleiding maken wil, Johannes aan de eene zijde komt te staan, Mattheüs, Markus en Lukas, die we dan ook samen de Synoptische Evangelien noemen, aan de andere. Tusschen de drie Synoptici nu is groote gelijkheid. M.n. in de lijdensgeschiedenis loopen ze vrijwel evenwijdig. Ook in andere gedeelten valt ieder op, hoezeer ze overeenstemmen. Een overeenstemming, die niet alleen bestaat ten opzichte van den zakelijken inhoud, maar die zich ook uitstrekt tot den vorm, tot de woorden, waarin de geschiedenis wordt verhaald, tot den vorm der uitspraken, die door Jezus Christus zijn gegeven. Wanneer men nu daarbij nog in het oog houdt, dat Jezus en Zijn apostelen in de Arameesche taal hun woorden hebben gesproken en dat de Evangelisten ze moesten overbrengen in het Grieksch, waardoor het uit den aard der zaak mogelijk werd, dat hetzelfde woord er in het éne evangelie ietwat anders uitziet dan in een ander, dan zal men moeten toestemmen, dat er een groot deel der woorden van Jezus in alle drie de Evangelien op geheel dezelfde wijze is weergegeven.

Maar bij al die gelijkheid treffen toch ook weer merkwaardige verschillen. We hebben nu niet daarop het oog, dat de eene evangelist dingen vermeldt, die in een ander evangelie ontbreken, maar bedoelen meer bepaald, dat de woorden, die Mattheüs verhaalt als bij de eene gelegenheid te zijn gesproken, door Lukas op een geheel andere plaats worden gezet. Hier zijn we weer bij de Bergrede, want zoo is het ook bij haar het geval.

Nu staan we hier voor één verschijnsel, dat niet op zichzelf staat. Om niet te breed te worden, bepalen we er ons thans toe op te merken, dat we hetzelfde verschijnsel ook binnen één Evangelie vinden, d.w.z. één en hetzelfde woord van Jezus komt in één en hetzelfde Evangelie voor op meer dan één plaats. Zoo is b.v. Matth. 5:29 en

30 — Matth. 18:8 en 9; Matth. 5:32 — Matth. 19:9; Matth. 7:16 — 18 — Matth. 12:33 — 35. Dit zijn slechts enkele voorbeelden, die we opzettelijk aan de Bergrede ontleenen. Er komen veel meer gevallen voor. Kleine verschillen blijven daarbij buiten beschouwing.

Vanzelf rijst de vraag, hoe is zulk een verschijnsel te verklaren. De moderne kritiek is er vaak spoedig bij geweest om aan dubbelten te denken, d.w.z. om te beweren, dat een van de twee plaatsen, die hetzelfde woord geven, onecht moest zijn. Historisch onderzoek wijst andere wegen.

Het is een merkwaardig verschijnsel, dat terwijl onze tijd in het algemeen het individuele, het persoonlijke het hoogste stelt, in de dagen van Christus' rondwandeling op aarde het stersotype in vele kringen, m.n. op het gebied van de religie, in ere was. We vinden het in liturgien van Grieken en Romeinen, we vinden het in de schilderkunst der catacomben, waar dezelfde typen telkens terugkeeren, we vinden het in Palestina, m.n. in het onderwijs der Schriftgeleerden. Voor hen was de vorm van niet minder betekenis dan de inhoud. En ze dringen er bij hun leerlingen op aan, dat ze niet alleen de woorden der Schrift, maar ook de overleveringen der ouden zouden opnemen en verder brengen in precies denzelfden vorm, waarin ze ze ontvangen hadden en wel in de eerste plaats mondeling. Om dit te bereiken werden dezelfde woorden altijd weer ingeprent. En het onderwijs der Schriftgeleerden werkt met de gedurige herhaling.

Jezus heeft aan Zijn apostelen geen letter schrift nagelaten. Men kan de vraag stellen, hoe hebben ze later al die woorden van hun Goddelijken Meester weten weer te geven? Een antwoord: door de indachtigmakende genade van den Heiligen Geest, is juist, mits men het slechts niet zoo opvatte, dat de Geest van God de woorden, lang vergeten, plotseling weer deed opkomen in het geheugen. Dat zou een al te mechanische opvatting zijn. Liever zien we het dan ook anders: N.l. zoo, dat Jezus in aansluiting aan de gewoonten van Zijn tijd hetzelfde woord bij meer dan één gelegenheid sprak en dat zoo in de eerste plaats de apostelen, die een dergelijk onderwijs verwachtten, door Hem werden voorbereid, God de Heilige Geest waarborgde de onvervalsche bewaring. Nemen we dit aan, dan is al dadelijk verklaard, waarom één uitspraak des Heeren in één evangelie meer dan eens kan voorkomen.

Maar ook kan worden verklaard, hoe het komt, dat woorden, die we bij Mattheüs in de Bergrede vinden, door Lukas bij een andere gelegenheid worden gesteld. Jezus heeft zo meer dan eens gesproken. Het is hier niet de plaats om de gansche Bergrede te vergelijken met de overeenkomstige plaatsen bij Lukas om ons van elk in het bijzonder rekenschap te geven, waarom de weergave bij Mattheüs zus en bij Lukas zoo is. Het gaat hier om het algemeene beginsel.

Zoo zijn we gekomen tot het resultaat. We vinden bij Mattheüs een lange redevoering van Jezus, die zoo gegeven wordt, alsof Jezus haar bij een gelegenheid had uitgesproken. In de rede zelf vinden we geen overwegende bezwaren om haar te houden voor een betoog uit één stuk. Over den gang daarin, hebben we nog te spreken. Het bezwaar, dat Lukas verspreid biedt, wat Mattheüs aan één geeft, behoeft niet te gelden.

Daarom houden we vast, dat de Bergrede een redevoering is, die Jezus bij het begin van Zijn werkzaamheid op aarde heeft uitgesproken.

F. W. GROSHEIDE.

UIT DE SCHRIFT.

Onkunde der wereld.

Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet kent. 1 Joh. 3:1b.

„Omdat zij Hem niet kent“.

Men neme dit woord niet maar in 't algemeen.